

Rettfærd er ikke alltid rett

Stein Tønnesson

Historiker og fredsforsker. Direktør ved Institutt for fredsforskning (Prio). Interessesområder: fred (i både snever og utvidet forstand), Kinas fremvekst som stormakt, «krigen mot terror». stein@prio.no

Kinesiske og indiske myndigheter har innsett at den globale oppvarmingen truer dem selv.

«Dere i Vesten har nytt godt av billig kull og olje og gjort dere rike på klodens bekostning. Nå får dere rydde opp. Energiforbruket per innbygger i USA er skyhøyt over det vi har. Dere kan ikke kreve at vi kinesere – eller indere – skal bære byrdene. Nå er det vår tur til å øke levestandarden.»

Dette argumentet har møtt forståelse blant dem som har sans for rettfærdighet, også i Vesten. Helldigvis er det i ferd med å svekkes.

Hvis Himalayas snø og is smelter bort, Bangladesher blir ytterligere oversvømmet, orkanene tiltar i styrke og forørkningen brex seg fra Gobi, kan regjeringene i Beijing og New Delhi ikke flykte fra problemene. Selv om opinionen i India og Kina fremdeles er lite engasjert, ser vi en gryende forståelse både i Kina og India for at de må engasjere seg i kampen mot global oppvarming.

En av de beste nyhetene på lenge kom fra Washington i forrige uke, da sentrale poliitkere fra USA, Europa, Russland, Japan, Kina, India, Brasil, Mexico og Sør-Afrika ble enige om å erklære at alle land – rike som fattige – må kutte i

Ubehagelige sannheter: Al Gore har satt global oppvarming på dagsorden.

Heidi Sørensen Al Gore og den kanadiske inuitten Sheila Watt-Cloutier til Nobels fredspris. Watt-Cloutier har rettet verdens oppmerksomhet mot oppvarmingen av Arktis, der temperaturene har økt enda raskere enn i andre deler av verden.

Klimapanelets syntese-rapport kommer først mot slutten av året, før første runde i forhandlingene om fornyelse og utvidelse av Kyoto-avtalen på Bali 3.–14. desember. Tildelingen av Nobels fredspris foregår mens forhandlerne sitter sammen, så Brendes og Sørensens forslag blir nok behandlet seriøst.

Kyoto-avtalen har skapt et rammeverk for kvoteregning og kvotehandling, men har ikke kunnet

stans økningen i klodens utslipp av klimagasser, ettersom viktige utslippsland som USA, Kina og India står utenfor. Flere innser at en ny avtale må omfatte alle viktige land og gå mer drastisk til verks. Klimautfordringen kan kanskje vendes til noe positivt, hvis den samler både stormakter og småstater om en felles globalpolitikk.

Det kan gi en ny giv for FN, hvis det da ikke blir G8 som tar ledelsen. Tyskland har ordførerskapet i G8 i år og vil ha klimadringene som første punkt på sin dagsorden under toppmøtet 6.–8. juni. En forberedelseskonferanse skal holdes i Tyskland i mai.

Alle må yte sin skjerv, men den viktigste innsatsen for å redusere utslipp av CO₂ skjer i de største og minst energieffektive landene. Det vil si Russland, Kina og USA – India ligger bedre an fordi landet foreløpig har mindre industri, færre biler og flyavganger og satser på tjenesteytende næringer. Japan er dobbelt så energieffektiv som USA.

EU er kommet et godt stykke på vei og har satt seg ambisiøse mål. Hva Norge gjør på eget territorium, har først og fremst symbolsk betydning, skjønt symboler

er ikke å kimsse av. Viktigst er det likevel at Norge bidrar med teknologisk samarbeid med Kina, India, Russland og fattige utviklingsland. Isolering av bygninger, vannkraft, solcellepaneler og innfangning av CO₂ så snart vi greier det til en overkommelig kostnad, vil være vesentlige bidrag. Det er et godt tegn at klimapolitikken skal stå sentralt når utenriksministeren besøker Kina neste måned, akkurat som den gjorde da han var i India i desember.

Jeg håper *Jens Volden* *Tomas Gahr Støre* slipper å møte argumentet om at Vesten først må rydde opp hos seg selv. Inderne og kineserne må nå snu på flisa: De må godta at også de skal inn i kvotesystemet, finne frem til en ny, mer miljøvennlig vekstmodell, satse på energisparing, alternativ energi og andre transportformer enn bensinstående biler og fly. Og så kan de kreve – med soleklar rett – at Vesten bidrar med finansiering og teknologi.

Hvis Kina og India oppretter storstilte miljøteknologiske innovasjons-parker på sine territorier, og krever finansiering og deltaelse fra USA, Japan og Europa, vil det ikke finnes argumenter for å avslå. Rett skal være rett.

Magnus

23.2-13.2007

23.2-13.2007

